

ուրիշ սնդիկով լեցուն ամանի մը մէջ
խոթեց տեսաւ որ իւր հաշուին համե-
մատ սնդիկը խողովակին մէջ ճիշդ 24
մատնաչափ բարձր մնաց, այսինքն 76
հարիւրորդամեթր . իսկ այս գործիքը
իր անուամբը (Սարիւքէլէի օրաչափ մնաց)
յետոյ բնագէտք աւելի դիւրին և գե-
ղեցիկ օգաչափներ հնարեցին որոնց վրայ
խօսելը աւելորդ կը համարինք :

( ) զաչափով շատ հարկաւոր փորձեր
եղած են . ասով իմացուեր է որ հասա-
րակօրէն օդին ճնշումը կամ օգաչափին
սնդիկը երկրիս երեսը 76 հարիւրորդա-
մեթր է . ցած տեղեր 76^{էն} աւելի է,
վասն զի օդին ճնշումն ալ կ'աւելնայ,
ընդհակառակն բարձր տեղուանք այն
76^{էն} պակաս է, վասն զի օդին ճնշումն
ալ կը պակսի : Սոյն գործիքով օդին
բարձրութիւնը, անձրեային, փոփոխա-
կան, բարեխառն, և այլն, եղանակները
առաջուցմէ կ'իմացուին :

Իայց ի ազմավիպիս ասկէ առջի
թերթերուն մէջ օգաչափներու վրայ
տեղնիտեղը խօսուած ըլլալով՝ մենք
ալ հոս զանց կ'ընենք նորէն կրկնելու :

ՅԱՐ . ԳԱՐԵԳԻՆ ՏԱՏԵԱՆ

Մարտի 4-ի հայելի :

ՔՐԻՍՏՈՍԷ 312 տարի առաջ Հռով-
մայեցիք Սիկիլիոյ դէմ պատերազմ բա-
ցին և ամենէն առաջ Սիրակուսս քա-
ղաքը պաշարեցին : Մ. յս քաղաքս յիրա-
ւի աղէկ պաշտպանեալ չըլլալով թշնա-
մեաց յարձակմանը չէր կրնար դէմ դը-
նել . բայց հոն մէկը կար որ իր հան-
ձարովը բանակներէ ալ զօրաւոր էր .
և այս մարդս Մքիմեդէսն է :

Պողիբիոս, Միլիոս և Պլուտարքոս
կը պատմեն թէ երբոր Հռովմայեցիք
նաւերով Սիրակուսայ մօտեցան, Մք-
քիմեդէս՝ քաղաքին դէպ 'ի ծով եղած
պարսպին վրայ վեցանկիւնի մետաղէ
մեծ հայել մը հաստատեց, եզերքը խել
մը մանր հայելներ շարած, որ արուես-

տով մեծին վրայ կը բացուէին ու կը
գոցուէին : Մքքիմեդէս ուզած հեռա-
ւորութեամբն ու դրիւքը այս մեծ հայե-
լին հաստատելէն ետև՝ արևուն ճառա-
գայթները այնպէս սաստիկ անդրադար-
ձընել տուաւ որ անկէ ելած լուսոյ
շառաւիղները մէյմէկ կրակէ հեղեղի
նման Հռովմայեցւոց նաւերուն վրայ
թափեցան ու զանոնք մէկիկ մէկիկ այ-
րեցին :

Մ. յս պատմութիւնս որ այնչափ հին
պատմիչներ կը հաստատեն, անցեալ
դարուն մէջ հնութեան ուրիշ առաս-
պելներուն կարգը դրուեցաւ : Իայց ե-
րևելին Պիլիֆոն գաղղիացին այս երկ-
բայութիւնս սուտ հանեց և զարմնա-
լի յաջողութեամբ մը նորոգեց այն կի-
զողական հայելոյն հնարքը որ Մքքի-
մեդէս գտեր էր : Հարիւր քսանը ութը
պզտի հայելիներ քովէ քով շարելով մէկ
մեծ կորնթարդ հայելի մը ձևացուց,
որ սուպնաձև ապակոյ նման արևուն
ճառագայթները իր կեդրոնը կ'ամփո-
փէր : Մ. յս հայելին առանցքի մը վրայ
հաստատուած ըլլալով ուզած դրքովը
արևուն ճառագայթները իր վառարա-
նին մէջ կ'ամփոփէր ու ուղիղ գծի շրտ-
կութեամբ նետի մը նման կ'արձրկէր :
Մտր առաջին փորձը Պիլիֆոն ապրիլի
10^{էն} ըրաւ կէսօրուրնէ ժամ մը ետև .
հայելոյն դիմացը 150 ոտք հեռուն ե-
ղևնափայտի հաստ կտոր մը դրաւ . հա-
զիւ թէ հայելիէն արևուն ճառագայթ-
ները անգրադարձեր են՝ փայտին կտորը
սաստիկ բոցով սկսեր է վառիլ, այնպէս
որ տեսնողները կը կարծեն եզեր թէ
հնոցի մը մէջ ձգուեր է : Մանր հայե-
լիներուն թիւը աւելցրնել փորձեց
Պիլիֆոն և 224 հատ դրաւ : Հայելիէն
45 ոտք հեռուն արծրթէ ամաններ ու
պնակներ դնել տուաւ որ ութը վայր-
կենին մէջ հալեցան : Երկու հարիւր
ոտք հեռուէն ողջ եզ մը անցունել տը-
ւաւ . խեղճ կենդանին կարծես թէ
կայծակէ զարնուեր է . և այնպէս սաս-
տիկ այրեր է որ բոլոր անդամները խալ-
կուեր են :